

El camí cap a Oceania

WILLIAM GIBSON

No fa gaire temps, passejava per Henrietta Street, a la vora del Covent Garden de Londres, tot buscant un restaurant, i em va venir a la ment George Orwell. Perquè allà era on Victor Gollancz Ltd., l'editor de les primeres obres d'Orwell, hi tenia les oficines el 1984, quan va publicar-me la primera novel·la, una novel·la sobre un futur imaginat.

En aquell moment, tenia la sensació que tota la vida havia estat sota l'ombra amenaçadora d'aquella xifra mítica, que Orwell havia triat invertint els dígitos finals de l'any en què va acabar d'escriure el llibre. Semblava estrany continuar viu encara el 1984. Molt més estrany potser, vist des de la distància, que no pas viure al segle XXI.

El 1984, però, jo tenia un secret molt valuós i, en part, h'l devia al mateix Orwell, el centenari del naixement del qual celebrem aquesta setmana: jo sabia que la novel·la que havia escrit, en realitat no parlava del futur, com tampoc *1984* no parlava del futur, sinó de 1948. No em llevava el son trobar-me algun dia en un tipus de societat com la que Orwell imaginava. Tenia moltes altres cabòries, en termes d'història, que em feien rodar el cap, i encara les tinc.

Avui, a Henrietta Street hi podeu veure les carcasses rectangulars de les càmeres dels circuits tancats de televisió, col·locades estratègicament per vigilar la gent des de les façanes de les botigues. Orwell ho hauria interpretat com una plasmació del pensament de Jeremy Bentham, el filòsof utilitarista, teòric del dret penal i pare espiritual del projecte carcelari que batejà amb el nom de "Panòptic" (basat, a grans trets, en la idea d'un estat autoritari sense espais de llibertat).

Al meu parer, en canvi, aquest fenomen planteja possibilitats desconegudes, i el carrer mateix sembla immers, amb aquells aparells sensors, en una mena de metaprojecte que va molt més enllà del que els dissenyadors d'aquests circuits tancats podien imaginar.

Orwell sabia quant de poder tenia la premsa, el primer mitjà de comunicació de masses que vam tenir, i va conèixer

"L'acceleració del poder informàtic i de les facilitats de connexió, i un desenvolupament simultani dels sistemes de vigilància i de les tecnologies de localització, ens acosten a un teòric estat de transparència informativa absoluta, on l'escrutini orwellià no és una activitat jeràrquica i unidireccional que fan els de dalt als de baix, sinó que, fins a cert punt, es democratitza"

"A mesura que els individus perden privacitat, també ho fan les multinacionals i els estats. Encara que això ens sembla provocat per motius de seguretat nacional, pot molt ben ser que, a la llarga, es demostre que tot plegat és inherent al món de la informació global"

el primer mitjà electrònic, i la manera com va influir en l'opinió pública de la guerra. Va morir abans que les emissions televisives tingueren aquesta funció, però, si haguera viscut, no crec que res d'això li haguera sorprès.

Els mitjans de *1984* incorporen tecnologies d'emissió al servei d'un estat totalitari, molt semblant al tipus de mit-

jans que feia servir l'Iraq de Saddam Hussein o, encara, Corea del Nord, societats tecnològicament poc avançades en què els ciutadans reben la informació quasi exclusivament per mitjans de radiodifusió i teledifusió. De fet, les societats molt poc avançades tecnològicament es caracteritzen precisament per això: perquè deixen tota la informació en mans d'aquests mitjans.

A d'altres llocs del planeta, l'acceleració del poder informàtic i de les facilitats de connexió, i un desenvolupament simultani dels sistemes de vigilància i de les tecnologies de localització, ens acosten a un teòric estat de transparència informativa absoluta, on l'escrutini orwellià no és una activitat jeràrquica i unidireccional que fan els de dalt als de baix, sinó que, fins a cert punt, es democratitza.

A mesura que els individus perden privacitat, també ho fan les multinacionals i els estats. Encara que aquesta pèrdua d'espais tradicionalment privats ens sembla provocada per motius de seguretat nacional, pot molt ben ser que, a la llarga, es demostre que tot plegat és inherent al món de la informació global.

Determinats objectius del pla governamental nord-americà batejat com a Total Information Awareness (Coneixement Total -ara Terrorista- d'Informació, que pretén centralitzar totes les bases de dades públiques i privades del país, i també de l'estranger) pot ser que algun dia els complexa el mateix sistema d'informació global, encara que no necessàriament en benefici dels Estats Units o de cap altre govern. Pot ser, per tant, que això siga un resultat inevitable de la migració cap al ciberespai de tota la informació que generem.

Si Orwell haguera sabut que s'acostava l'era dels ordinadors (gràcies, encara que sembla estrany, als esforços pioners d'Alan Turing i altres descodificadors dels missatges de guerra dels alemanys, que treballaven a les instal·lacions dels serveis secrets de Bletchley Park, una casa pairal anglesa avui desballestada), podria haver imaginat un Ministeri de la Veritat que empraria les targetes perforades i les càmeres d'aire per esbrinar

“Les prospeccions d’Orwell pertanyen a l’era de la informació anterior, basada en la ràdio i la televisió, i no ens afecten. Si Orwell haguera pogut equipar el Gran Germà amb totes les eines de la intel·ligència artificial, tampoc no hauria pogut fugir del fet que escrivia des d’un paradigma anterior, i, per tant, no hauria pogut descriure la situació que vivim ara, ni suggerir el futur cap al qual anem”

“Orwell va complir la tasca que volia, i ho va fer d’una manera convincent i brillant, en la creació meticulosa de la nostra distopia més coneguda. Hi ha qui diu que, com que ell ja va complir aquesta funció, rigorosament i sense por, nosaltres no el podem imitar. M’agrada pensar que això és així, en part”

els vestigis de llibertat de la població d’Oceania, però no crec que la història haguera estat gaire diferent. (S’hauria salvat, la policia secreta de l’Alemanya Oriental –la Stasi–, si els agents hagueren pogut viatjar amb el ratolí del seu PC cap als noranta? L’immobilisme del sistema no s’hauria pogut mantenir, i no hauria estat sota l’influx dels expedients de vigilància.)

Les prospeccions d’Orwell pertanyen a l’era de la informació anterior, basada en la ràdio i la televisió, i no ens afecten. Si Orwell haguera pogut equipar el Gran Germà amb totes les eines de la intel·ligència artificial, tampoc no hauria pogut fugir del fet que escrivia des d’un paradigma anterior, i, per tant, no hauria pogut descriure la situació que vivim ara, ni suggerir el futur cap al qual anem.

El fet que els nostres germans grans actuals, en nom de la seguretat nacional, ens furten cada vegada més dades ens pot molestar, però també ho fan les empreses, les organitzacions no governamentals i els individus, i amb una freqüència creixent.

La recollida i la utilització de la informació, a tots els nivells, és inherent a la naturalesa global del sistema, un sistema al qual no l’afecten les fronteres i, cada vegada menys, el control dels governs. Cada vegada és més difícil tenir secrets: és difícil per a qualsevol de nosaltres, i aquesta situació no té precedents.

En l’era de les filtracions, de les evidències i dels descobriments en cadena, les veritats, o bé suren, o bé les fan surar, tard o d’hora. Jo proposaria a tots els polítics, diplomàtics i presidents de multinacionals, que hi pararen esment: el futur posarà cadascú al seu lloc. El futur, amb unes eines inimaginables que afavoriran la transparència, us retratarà: al capdavant, sereu vistos per tothom com algú que va fer el que realment va fer.

I parle de “les veritats”, no pas de “la veritat”, per tal com l’altra cara d’aquesta nova ubiqüitat de la informació és que, en comptes de generar transparència, genera bogeria. Per moltes ei-

nes que fem servir a l’hora d’aconseguir informació, i per molt poderoses que siguin, a l’hora de la veritat, el sentit de les coses depèn del context, i la interpretació està sempre al servei dels partidaris d’unes creences o d’unes altres.

Un món amb transparència informativa és, també, un món amb punts de vista múltiples, delirants, generats per la mala informació, per la informació manipulada, per les teories de la conspiració i per un cert grau de bogeria quotidiana. Potser sí que som capaços de veure el que succeeix al món amb més rapidesa, però això no vol dir que hi estiguem d’acord amb més facilitat.

Orwell va complir la tasca que volia, i ho va fer d’una manera convincent i brillant, en la creació meticulosa de la nostra distopia més coneguda. Hi ha qui diu que, com que ell ja va complir aquesta funció, rigorosament i sense por, nosaltres no el podem imitar. M’agrada pensar que això és així, en part.

Però els fonaments de la història ens demostren que sovint és possible que les creences més bàsiques canvien sota les situacions imaginades. Les utopies són tan reals com les distopies. Mai ningú de nosaltres no hi ha viscut mai, excepte, en el cas de les distopies, pel que fa al sentit tràgic de la vida, en alguns llocs del món extremadament desafortunats.

No vull dir que Orwell haja fallat, sinó, més aviat, que ho va encertar. 1984 és encara el camí més ràpid i succint per conèixer la realitat de 1948.

Si vols conèixer una època, estudia’n els malsons més lúcids. Els miralls de les nostres pors més fosques revelen molts secrets. Però no confongueu aquells miralls amb fulls de ruta del futur, ni del present.

Hem perdut el tren a Oceania, i ara ens enfrontem amb alguns problemes desconeguts.

William Gibson és un novel·lista canadenc de ciència-ficció que ha publicat, entre altres, ‘Neuromàntic’ i, més recentment, ‘Pattern Recognition’, que es traduirà el 2004 al català.

© The New York Times – EL TEMPS

Traducció: Maite Insa